

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Me'ir 'ayin

Friedmann, Meir

ריאמ, ןמדירפ

Ṽina, 655 [1894 oder 1895]

םיחספ ירבע קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9344

פרק ערבי פסחים

משנה א'

ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד
שתחשך.

ערבי פסחים, כ"ה הגי' צוּשְׁכוֹת וצַרְצַר חֲלֶפֶס, וצוּשְׁכָה
שְׁבַגְמוּרָא וצִירוּשְׁלוּי הַגִּי' עַרְבַּ פְּסָחִים וּכ"ה צַרְסִי צְבֻמָּרָא, וצַרְסִי צַ"ס
עַרְבֵי פְּסָחִים. וּכְתַצּוּ צְתוּקָפוֹת עַרְבַּ פְּסָחִים אִי גַרְסִינָא עַרְבֵי
כִּיחָא וְאִי גַרְסִינָא עַרְבַּ ה"ק עַרְבַּ שְׁשׁוּחַטִין צו פְּסָחִים, אִי כוּי
עַרְבַּ פְּסָחָא רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי. וְצַהֲגוֹת הַמִּזְבֵּיחַ, פִּירוּשׁ הַקִּינְטְרוֹס דְּל"ג
עַרְבֵי חֲלָל עַרְבַּ, דְּדוּקָא גְבִי שְׁצַחוֹת וּי"ע שֶׁהֵן הַרְבֵּה צַשְׁנָה
שֵׁיךְ לְמַחְנֵי עַרְבֵי, אֲבָל פְּסָחָא שְׁאִינוּ חֲלָל פַּעַם אַחַת צַשְׁנָה
לֹא שֵׁיךְ וְכו' חֲלָל עַרְבַּ פְּסָחִים וְכו' שְׁשׁוּחַטִין צו פְּסָחִים הַרְבֵּה,
וְלֹא כִרְחַה דְּהַא צַפ' וְנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ גַרְסִינָא צְכַל הַסְּפָרִים עַרְבֵי
פְּסָחִים לְעַנְיַן אִיסוּר וּלְחֻכְהָ לִכְן כִּרְחַה דְּגַרְסִינָא עַרְבֵי, וְר"ל עַרְבֵי
פְּסָחָא שְׁצַכַל שְׁנָה וְשָׁנָה, אִי כוּי נִקְטַע עַרְבֵי וְנֻשׁוּם לִישְׁנָא דְּקָרָא
וְשַׁחְטוּ וְגו' צִין הַעַרְבִים.

והנה באמת צַרִּיט וְנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ הַנּוֹסָחָא צְכַל הַסְּפָרִים
וְנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ לְעַשׂוֹת וּלְחֻכְהָ צַעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲלוֹת. אֲוֹנֵס צַפ'
חַוִּיד נִשְׁחַט הַגִּי' צוּשְׁכָה שְׁצוּשְׁכוֹת צַעַרְבֵי פְּסָחִים נִשְׁחַט צַשְׁצַעָה
וּנְחֻלָּה, חֵל עַרְבֵי פְּסָחִים לְהִיּוֹת צַעַרְבַּ שְׁצַח נִשְׁחַט צַשְׁשָׁה וּנְחֻלָּה
וְצוּשְׁכָה שְׁצִירוּשְׁלוּי הַגִּי' צַחְרוּוִיָּהוּ עַרְבַּ פְּסָחִים, אֲוֹנֵס צוּשְׁכָה
שְׁבַגְמוּרָא גְרִיט צַרִּיטָא עַרְבֵי פְּסָחִים וְצַקִּיפָא חֵל עַרְבַּ פְּסָחָא
לְהִיּוֹת צַעַ"ש. וְשִׁינֵי כּוֹסָחָאוֹת כְּאִילוּ הַס ג"כ צַצְרִייתוֹת לְעַנְיַן
שְׁצַח וּי"ע, דְּגַרְסִינָא עַלֵּה צְבֻמָּרָא דַחֲמִיָּא לֹא יֵאָכֵל אֲדַם צַעַרְבֵי
שְׁצַחוֹת וַיּוּיִים עוֹבִים וְנֻן הַנּוֹחָה וְלֹנְעֵלָה וְכו'. וְשֵׁם צַרִּייתָא אַחֲרַת
לֹא יֵאָכֵל אֲדַם צַעַרְבַּ שְׁצַח וַיּוּיִים וְעוֹבִים וְנִשְׁחַט שְׁעוֹת וְלֹנְעֵלָה
וְכו', וְכֵן שְׁנוּ צוּשְׁכָה דְּנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ וְנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ לְאֲכוּל לְלִי
צַלִּילֵי פְּסָחִים וְכו' וְנֻקְוִים שְׁנַהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר צַלִּילֵי יוֹם
הַכַּפּוּרִים וְכו'. וְכֵן שְׁכִינֵי צַפְסָחָא צַלִּשׁוֹן יַחֲדָא דְּצַצְרִים שְׁנוֹסְגִים

צערצו סצרות וי"ט וון הונחה ולמעלה כדי שיכנס לסצת כסחוא
תאוס (וצגי' הרי"ף ונתאוס, וצד"ס הציא נוסחא תאצ) דצרי ר'
יהודה רבי יוקי אומר אוכל והולך עד שתחשך. ונשני צסס רצ
הונח, לא לריכא אלח לר' יוקי דצערצו פסחים חף ר' יוקי מודה.
ווייחי טס עוד צרייחא אחרת ופסיקין לסצרות (ופי' המפורשים
צאס התחילו קודם תשע טעות) דצרי ר' יהודה ר' יוקי אומר
חין ופסיקין, וועסה צרצ"ג ור' יהודה ור' יוקי טהיו וקוצין
צעכו וקדש עליהם היום, ח"ל רצ"ג לר' יוקי צרצו רלוך נפסיק
וכיחוש לדצרי יהודה חצרו, אומר לו צכל יוס ויוס אהה מחצצ
דצרי לפני ר' יהודה ועכשו אהה מחצצ דצרי ר' יהודה צפני הגס
לכצוש אה הונחה עוני צצית, ח"ל ח"כ לא נפסיק טווא יראו
התלמידים ויקצעו הלכה לדורות, אומר לא זזו ונשס עד שקצעו
הלכה כר' יוקי. וסס (ק"צ ע"ח) הציאו עוד צרייחא, תנו רצנן
צני חצורה טהיו וקוצין וקדש עליהן היום וציחין לו כוס של יין
ואומר עליו קדושת היום, ושני אומר עליו צרכת המזון, דצרי ר'
יהודה, כלו' שלריך להפסיק הסעודה, וכיון שכבר קדש היום
אומר תחלה קדושת היום ואח"כ צרכת המזון, (ויש גורסין ראשון
אומר עליו צהו"ז, שני אומר עליו קדושת היום, וכתב רש"י דלא
גרסינן לה), ר' יוקי אומר אוכל והולך עד שתחשך גמרו כוס
ראשון וצרך עליו צרכת המזון, והשני אומר עליו קדושת היום.
ובירושלמי גרסינן עלה דמתניתין ונתחיא דר' יהודה
דתני ערצ סצת וון הונחה ולמעלן לא יעווס אדס כלוס עד
שתחשך כדי שיכנס לסצת צתאוס ד"ר יהודה ר' יוקי אומר
אוכל והולך עד טעה טהוא ונשלים, ופסיקין לסצת ד"ר יהודה
ר' יוקי אומר חין ופסיקין, וועסה צרצ"ג ור' יוקי צן חלפתא
טהיו וקוצין צע"ס צעכו וקדשם עליהן הסצת, ח"ל רצ"ג לר"י
צן חלפתא רלוך טנפסוק לסצת, ח"ל כל יוס ויוס וכו' ח"ל ח"כ
לא נפסוק טלא תוקצע הלכה צישראל כר' יהודה, לא זזו ונשס
עד שקצעו הלכה כר' יוקי. ופי' עד טעה טהוא ונשלים טהא כהא
צרייחא דלעיל צני חצורה וכו', דתני צה ר' יוקי אומר אוכל
והולך עד שתחשך גמרו כוס ראשון וצרך עליו צהו"ז והשני
אומר עליו קדושת היום. ועיקרן של דצרים צתוספתא דצרכות
פ"ה, וסס הגי' לא יאכל אדס ע"ס וון הונחה ולמעלה כדי
שיכנס לסצת צתאוס ד"ר יהודה ר' יוקי אומר אדס אוכל והולך

עד שתחטף, ונפסיקין לסבתות וכו' כמו שהיה בצבלי. ולפי
הירושלמי קתם רבי כר' יהודה, ושאלו גם זירושלמי והו
לוכל מיני כסבית והו לוכל מיני תרגימא ופטע לה ונחא, ר'
יודן נשייא קתה ולחא שאל לר' ונחא בגין דאחא לחי והו נסתי,
ח"ל תני ר' חייא אקור לאדם לטעום כלום עד שתחטף.

והנה פליג הירושלמי על הצבלי דאקר חף צטעימה. וכן
הוא גורם בצבלי ר' יהודה והוא גירסת ר' חייא. ואונס נתינתין
כר' יהודה ופי' לא יאכל שלא יעווס כלום. וגרסינן זירושלמי
בהא דנפסיקין דהיינו בהתחילו צומן היתר, רז יהודה צטע שמואל
זו דצרי ר' יהודה ור' יוסי אכל דצרי חכמים פורק ונפה ונקדש,
וצבלי (ק' ע"ח) הגי' ח"ר יהודה אור שמואל חין הלכה לא כר'
ולא כר' אלא פורק ונפה ונקדש. ופרש"י, פורק ונפה על הסולחן
ונקדש היום וחוזר ואוכל.

והנה נחלקו הצבלי והירושלמי אליבא דנחאן נתינתא ח'
כר' יודה ח' כר' יוסי, ולפ"ז חית לן לפרוסי נתינתין דדרך אחר
דצ"ע"ס ועיו"ט יכול להוסיף וחול על הקודש מפלג הונחה ולנוצלה
שהוא קווד למנחה דנתינתין, כדגרסינן בצרכות (כ"ד ע"ג) רז
ללי של קצת צע"ס, אומר קדושה על הכוס או אינו אומר קדושה
ת"ס דח"ר נחון אור שמואל ותפלל אדם של קצת צע"ס ואומר
קדושה על הכוס. וח"כ יכול לקצוע קעודה קצת מצעוד יוס, אכל
צערצי פקחים אקור חפי' חס התפלל ערצית לקצוע קעודתו עד
שתחטף, וטוס דאכילת ונלה היא ושתחטף כאכילת פקח שאינו
נאכל אלא צבילה ומייסינן דאכיל לה למלה אכילה גסה. וכעין זה
צרא"ס עיי"ס.

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב.

אפילו צמוסנה סצווסכיות וצרש"י ורשצ"ס וכן צקיעעא
צגמורא (ק"ח ע"ח) הגי' ואפילו צוי"ו. וכתבו צתוקפות די"ו
דאדלעיל קחי עד שתחטף ואפי' עני סציראל, פי' חפי' עני שלא
אכל כווס יווס לא יאכל עד שתחטף. וזהו הפי' יתייטצ לפי הגי'
ואפילו, אולם הקיעעא סצגמורא דגריס ואפילו ניייתי לה אקיעא
עד סיקצ, וצמוות רצה פ"כ איתא ויקצ אלהים חס העס ונחאן
אורו רצותינו חפי' עני סציראל לא יאכל עד סיקצ סכך עסה

ססוא
רי ר'
ס רז
צודה.
רטיס
אומר
סוצין
פסיק
צחצצ
הגס
יראו
קצעו
רצקן
זל יין
רי ר'
היום
חסון
דלא
כוס
ציוס.
צודה
עד
אומר
צודה
פחא
לר"י
ח"כ
צטעס
כסא
אוכל
צשכי
כות
כדי
צולך

להם הקצ"ה, שנאמר ויקצ חלשים, וגרסו אפילו בלא ו י"ו ואסיפא קאי. ובתחלה פירשו התו' שם, דק"ד דהסיבת עני לא חסיבה הסיבה דאין לו על וזה להקצ ואין זה דרך חירות. וגם זה הפי' רחוק ואינו נכון כדצעינן למימר לקמן.

עני שבישראל. לשון זה נמלא בכתובות פ"ד ו"ד

ר' יהודה אומר אפי' עני שבישראל לא יפחות (לאשתו שנתה) וצ' חלילים ונקינות. וכן שם פ"ה ו"ע צונטרה אשתו ע"י שליט וזה שמויב לתת לה שנינו, ד"ח צעני שבישראל אצל צונטרה הכל לפי כבודו. ונלמד ונכאן שלא הסתמוסו בלשון עני שבישראל על גודל עניות, דאע"כ כל ישראל עניים הם, אלא למי שאינו נכוד כגון שנמבר לעצדות, קראו עני שבישראל, שצנ"י בני אברהם ילחק ויעקב בני וולכים הם וזה שאינו נכוד נקרא עני שבישראל, ולפי שפלותו אין דרכו לאכול בכל השנה צהסיבה, ואורי צירושלמי עלה דנתיחין ח"ר לוי ולפי שדרך עצדים להיות אוכלין ועומד וכאן להיות אוכלין וקובין, להודיע שילאו ועצדות לחירות. ויקוד ונליטה זו הוא נור' עקיבה להצדיל צין עניי ישראל לעניי שאר האומות צ"ק צפ' הסוצל, דת"ק אומר שם לענין העצייט הכל לפי כבודו, ע"ז אומר ר"ע אפי' עניים שבישראל רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו ונכסיסם שהם בני אברהם ילחק ויעקב. ומאמרו כאלו הם בני חורין ונכח שעל ווי שנמכר לעצדות ודצר. ובמכילתא דצטלה נוס' פ"ד שנינו, זה הדבר וגו' עור לגלגלת, אמרו עכשו ילאו נחשון צן עונינד צויתו ונלקט הרצה, ילא עני שבישראל ונלקט קינעא, וכססן צאין לידי ודה נמלאו כולן שוין וכו'. והנה פי' חז"ל שם הנקרא כפי' הראצ"ע עיי"ש, והרי לענין המן העשיר והעני הכל שוין, אלא כונתם שזה איש נכוד ובני ציתו נרוצין וזה אינו נכוד.

אמנם היה נדרך כולם אפי' ווי שהיה עני לאכול בכל

השנה צהסיבה, וגרסינן בערכין (כ"ז ע"ג) דחייבי ערכין ונמכרין אותם אצל ונשיירין לו ונעם ונולעת וסנדליו וכו', וגרסינן צ"ו (קי"ג ע"ג) לענין ונקדיין לצע"ה, ונותן ונעם ונעם ונולע לעשיר ונעם ונעם ונפץ לעני וכו' ונפרש שם בגמרא, תרחי למה ליה חדא דאכיל עלה וחדא דזג עלה וכו', ובתצו צתו' שם דהא דלא חני בערכין אלא ונעם ונולעת ונעם דנולעת לא סצקינן ליה אלא אחת בדאמר נויי הכא ונעם ונעם ונולע. ולי נראה דנעם דאכיל

עלה הוא בכלל וזון שם, שהרי כל כלי מאכל הם החם בכלל וזון.
 ועכ"פ וקדרין וטה דאכיל עלה חף לעני. וצונטרה חטתו ע"י
 שליש חני צכתוצות (ק"ד ע"ז) ונותן לה וטה ומופץ ומוחללת
 (מופץ רק ומוחללת, רש"י) וכחצו שם צתוס' (ק"ה ע"ח) צד"ה
 וכותנין לה וטה וכו', חף על גז דלגזי קדור חורינין צהוקצבל
 דכותנין לו וטה ומופץ, וטוס דטווא גזי חטה לא העריחוהו
 חכויים כ"כ דאפשר לה שחלך ד' חוות אחר אכילה וכו', דצ"צ
 שם חורו שלכך כותנין לו צ' וטות כדי שיוכרח לקום אחר
 קעודתו לילך ד' חוות, ולא יישן ויד צווקוס אכילתו וטוס סכנה
 עיי"ט. חונס צאות לא קטה מידי, דהכא לענין פסח גרקינין
 כווי (ק"ח ע"ז) חטה חלל צעלה לא צעיא הקיצה ואם חטה
 חטובה היא לריכה הקיצה, וכחצו הרשצ"ס ומופרש צשאלתות
 דר' אחאי פ' לו, לאו דרכייהו דנסי לויזגא. ונלות חלל צעלה,
 אינס מטיקר הגורא, חלל הם חוספות וחיזה מפרש טועה,
 וצכת"י דקדוקי קופרים הגי' חטה אינה לריכה הקיצה, והעיר
 צהגהותיו, וכ"ה צכת"י צ' וא"פ (חקפארד) וצשאלתות וצרי"ף
 וצרא"ט וצה' הריל"ג עמוד ל"ה וצרשצ"ס וצק' העטור וע'
 צרא"ט וצטור קי' תע"ז. וצקדר רצ עורס איתא, חטה אינה
 לריכה הקיצה, שאין דרכן של נסים להקצ, ואם חטה חטובה
 היא לריכה הקיצה. וצוואור ואם חטה חטובה וכו', העיר צעל
 ד"ק ליתא צכת"י ח"פ, ונדהציאוהו כל הפוסקים ש"ו שנטעו.
 וראיתי צפרי חדש קי' תע"ז, שהאריך צטעוים ופירושים על זה,
 ואח"כ קיים ולכן העיקר כו"ט צשאלתות דעעוא וטוס דלאו
 דרכייהו דנסי לויזגא, ולפ"ז כל חטה אינה לריכה הקיצה, עכ"ל.
 ויראה שדעתו שכל זה היא חוספה צגורא. וחונס גם צשאלתות
 איתא ואי חטה חטובה היא לריכה הקיצה. והאות שונגס של
 הרוניים היה ג"כ לאכול צהקיצה, חצל הנסים לא היו אוכלות
 שכוזות וטוס לכיעות, חוץ ונסיים חטוצות שצגדיהן ונכות את
 כל רגליהן.

ורפי שהיה וננהגם לאכול ויקצ על הוטה חורו צקצת
 (קי"ט ע"ז) תניא ר' יוקי צ"ר יהודה חורו שני ויה"ט וכו'
 וכשצא לציתו ונלא נר דלוק ושלחן ערוך ווטתו ונולעת ונלאך
 טוב חורו וכו', יגיד עליו רעו דוטה ונולעת להקצ עליה לאכילה
 קחור. וכן הא דתנן שם (קי"ג ע"ח) ומליעין את הוטות ונלילי

סיפח
 סיפח
 זה
 ו"ד
 חה
 ע"י
 חצל
 עכי
 לוי
 צכ"י
 קרא
 צה
 זיות
 דות
 דאל
 י"ס
 חס
 חק
 דות
 לת
 עכי
 ווין
 ונין
 צכי
 כל
 ונין
 ו"ו
 פיר
 י"ה
 לא
 לא
 יל

שצח לשצח, חצל לח ונשצח לנולחי שצח וכו', לחו צנוטות ליטן עליהן חיירי כונו שפי' הר"ו צפירושו וזהלכותיו (ה' שצח פכ"ג), דאיך יתפרט מלילי שצח לשצח, חלל צהלעת ונעות לחכילה קאנור, ונפורט צחוספתח דשצח (פי"ג) ונדיחין עשרה כוסות שאס ירלה יסתה צחחח עהן וליעיין עטר ונעות, שאס ירלה יקצ על חחח וחסן.

ומה שיש לדון בזה הוא, אם ההקיצה היא מונתגי קדמוני אונתינו צקעודה או שקצלו זה הונתג מונתגי אונות אחריים. ואונר כשכתצוכן צוקררות ננולח שלח הזכירו צקעודה חלל יטיצה חלל שהנותרגויס תרגויס צלסון הקיצה, ואערוד אותן כאן, קוס נח שצה וחכלה ולידי (צרחסית כ"ד), ות"ח קוס בען חקתחר וחכול, וי"ת קוס כדין חקתחר ותיכל. וישצו לחכל לחס (סס ל"ז), ת"ח וחקחר לנניכל לחנח, וי"ת וחחרו קדמוני. וישצו העס לחכל וסתו (טננות ל"צ) ת"ח ות"י וחקחר ענח. וישצו ויחכלו שניסס יחדו ויסתו (סופעיס י"ע), ת"י וחקחרו וחכלו. הנה חדש ונחר וחככי ישצו חשצו עם הנולך וגו', וישצו הנולך אל הלחס לחכול, וישצו הנולך על מוסצו וגו', אל מוסצו הקיר וגו', וישצו חצנר וולד שחול וגו', ויקס יהונתן ונעס השלחן וגו' (ש"ח כ') כל הנחו יטיצות ת"י צלסון חקחר. וכחצו הרד"ק שס תרגומו וחקחר ונלכח על שוייה, פי' על וננתו כי וננהג הים ציוניס הסס לחכול צנוקצה צנוטות, וכן ונלחנו צדצרי רצותינו כי גס ציוניסס הים וננהג. ולסון רס"י שס אל מוסצו הקיר צרחש הונעס חלל הקיר, ויקס יהונתן, ענוד וננקומו לפי שאין דרך הצן להיות וייקצו חלל חציו סדרכן הים לחכול ונקוצין על הונעות והים דוד וייקצו צין יהונתן וצין שחול עכסו שלח צח דוד לח היקצו יהונתן עד שישצו חצנר וולד שחול ונח"כ ישצו יהונתן וולד חצנר. ולפי' דצרי רס"י ונח שחנרו צפקחיס (ק"ח ע"ח) צן חלל חציו צעי הקיצה, לחו צלד חציו חלל צפכי חציו קאנור. ויהי סס ישציס אל השלחן (נ"ח י"ג) ת"י והוס עד דחינון ונקחרין. וצית ונשתה לח חצח לשצח אותס לחכול ולסתות (ירנניס ע"ז) ת"י וצית חקחרתח לח תיעול לחקחרח. רק ציחזקאל (נ"ד, ג') חת הנסיח נסיח הוא ישצו צו לחכול לחס לפני ה', ת"י הוא יתיצו צים לנניכל לחנח קדס ה'. ונרחס שטעומו שאין הקיצה צנוקדט ונפני כצוד של ונעלס וכונו שחנרו יענין חלנויד שאינו וקצו חלל רצו. חונס פסונן של הנוקררות

שלח הזכירו לא שכיבה ולא שעיכה ולא נטייה חלל ישיבה ושמוע
 שהיתה אכילתן זישיבה על כפאות אל השולחן, שאם לא כן לונה
 הלריך לומר זחאי יוקף וישיוו לו לצדו ולהם לצדס וגו'
 (זראשית ו"ג) הרי כל אחד ואחד וייקצ על ועתו ושלחנו לפניו
 צפני עלמו כלסון החוק' (פקחים ק' ע"ז) שהיו להם שלחנות
 קענים שכל אחד אוכל על שלחנו וכו'. וכן וולסון הסיפור על
 שאול ויהונתן ונכח שאל שלחן אחד היו אוכלים. גם וועלילת
 הכחוצ (וועלי ע') עזחה עזחה וקכה יינה חף ערכה שלחנה,
 ושמוע שכל הקרואים אל שלחן אחד אוכלים. וכן היא וועלילת
 הכחוצ (תהלים קכ"ח) בניך כשתילי זתים קציצ לשלחך.

אמנם נוכל זה הונחה צפרקיים דצקיא זלרכי סעודה
 (זרכות ו"ו, ע"ז) שווקופר צקעודה אחשוורט, וועות זהו וכקף
 על רלפת זעהו וגו' (אקתר ח') ואור טס, והאון נפל על הועטה
 אשר אקתר עליה (טס ז'). ויראה שכבר ציווי עווק נחפטע זה
 הונחה גם צישראל, והוא ונגנה אותם על כך, אור הסככים
 על וועות טן וקרואים על ערשתם ואוכלים כרים וולאן וגו' הפרטים
 על פי הנבל וגו' השתים צווצרקי יין וראשית שונים יונטחו וגו'
 (עווק ו'), הנה יתאר הסיצתן צקעודתן עם כל פרטי הקעודה
 וועזיגת הכוקות והסיר והזור והצחת טון ערצ כונו שהזכרו
 חלו הדצרים צונחהגי הקעודה צונס' זרכות ושאר הווקויות. וכן
 נוכל ציחזקאל שווכיר הועטה וטון ערצ והמוגור לגנאי, אור
 (כ"ג ו') והנה צאו לאשר רחלת וגו' וישצת על וועה כבודה
 וקלחן ערוך לפניו וקטרתי ושני שונת עליה. אולם אור וישצת
 על וועה כבודה, חולי שאף נטים חסובות לא היו עדיין חלל
 יושצות על הועטה. ויראה שנתהוה זה הונחה צאוועה זו לפי
 שהיו ווקורצלי צטר וגם היו אוכלים הרבה, כונו שאמרו חז"ל
 (וגילה י"א ע"ח) חיוה אחרי תנייכה דויה לדוצ (דניאל ז') תני
 רצ יוקף חלו פרקיים שאוכלין ושותין כדוצ ווקורצלין צטר
 כדוצ ווגדילין קער כדוצ.

לא יאכר עד שיסב. לענין קדר הסיצה שנינו צתוספתא
 דזרכות פ"ד, כילד קדר הקעודה אורחים נכנסים ויושצים
 ע"ג ספקלים ועל גצי קתדראות עד שיתכנסו כולן, נכנסו כולן
 וכתנו להם לידים, כל אחד ואחד כועל ידו אחת, וזגו להם את
 הכוק כל או"א ווצרך לעלמו, הציאו לפניהם פרפריות כל או"א

ת ליטן
 פכ"ג,
 קאור,
 ירלה
 אחת
 קדמוני
 אחרי.
 ישיבה
 קום
 קתחר
 ל"ז,
 לאכל
 וניהם
 ונחר
 אכול,
 וולד
 הנהו
 וולכא
 נקצה
 ונהג.
 ויקס
 חציו
 וונתן
 אצטר
 ווע
 צלד
 י"ג)
 וחס
 ורא.
 אכול
 דאם
 ונרו
 ארת

וצרך לעלמו. עלו והקיבו ונחנו להם לידי אעפ"י שנטל ידו
אחת כועל לשתי ידיו, ונזגו להם את הכוס אעפ"י שצריך על
הראשונה וצרך על השנייה, הציאו לפניהם פרפריות אעפ"י
שצריך על הראשונה וצרך על השנייה, ואחד וצרך לכולן. הצא
לאחר שלש פרפריות אין לו רשות ליכנס. אחר רש"ג זה ונהג
גדול היה צירושלים, פורקין ונעפחות על גבי פתח, בזמן שהנעפחות
פרוקות אורחין נכנסין, נסתלקו אין רשות לאורחין ליכנס. ובכת"י
ערפורט איזה סינוי לשון ושם הג' פורקין ונעפחת וכו' כ"ז
שהנעפחת פרוקה וכו'. והוצאה צרייתא זו צצצלי צרכות
(ו"ג ע"ח). והיא ג"כ צירושלמי כילד וצרכין צאיזה סינויים,
והא דרש"ג ליחא צירושלמי חלח וקיים ואין רשות לאורח ליכנס
אחר שלש פרפראות. ופירושו של דבר נראה, שהאורחים היו
נחכנסין צפרוזדור ויוצצין שם על הקפסלין, ונעפתי הצית היו
נחלקין להם יין ופרפראות, כדי שלא יהיו יוצצין פנוין, והיו
ננהגם להנחין עד שיתכנסו כל האורחים, ואח"כ יכנסו לנזקס
הקצת הקעודה, ואין ננודת דרך ארץ שיצא אורח כשהן נקובין
ואוכלין, וע"כ הונחיו צפרוזדור וחילקו להם פרפראות, וסינו
ושלשו צדצר, והצא לאחר ג' פרפראות אין לו עוד רשות ליכנס,
וכשננע הצא שכצר חילקו פרפראות ג' פעמים היה יולא לו
והולך, וצירושלים היה להם ונהג יפה שכיון שרואה שנסחלקה
הנעפחת ניד הוא חוזר.

ועל יסוד הנהג זה סינוי צננכה דצרכות (ו"ג ע"ח)
היו יוצצין כל אחד וצרך לעלמו, הקצו אחד וצרך לכולן. ופירושא
דהיו יוצצין, היינו צנזקס שנחכנסים שם. איצרא דצננכה
צצננכות הגי' היו יוצצין לאכול וכו', כצר העירו הגרי"צ
צגליון דצירושלמי וצרי"ף ורא"ש וצסאלתות ל"ג לאכול. ושרע"צ
לא ענד על צריו של דצר, גם דצרי רש"י אינם צרורים עי"ש.
וצננרא גרקינן עלה, הקצו אין לא הקצו לא, ורנניסה עשרה
שהיו הולכים צדרך אעכ"י שכולם אוכלים ונכבר אחד כל או"ח
וצרך לעלמו, יצבו לאכול אעפ"י שכל או"ח אוכל ונכברו אחד
וצרך לכולן, קחני יצבו אעפ"י שלא הקצו, אר"י צר ילחק
כגון דאמרי כיל וניכל לחנח צדוך פלן. והקשו צחוס' חנח
חנחי נקסי ונדיוקא ותקסי ליה ורישא דקחני היו יוצצים
וצרך כל אחד לעלמו, וי"ל דחי ורישא או"ח שיצבו צצציל

עסק אחר, שלא היה דעתם ונתחלה לאכול, אבל אם ישבו אדעתא לאכול אפי' צלח הסיצה נזי ונהניא. וצאונת תירולס זה רחוק ורחוק, אבל כפי וזה שפירשנו הושגה, ורישא לא קשה וידי, שהרי לא קצעו עלום לאכול שם אלא להחכנס שם, אלא ודיוקא דסיפא דייק שכזר אפשר שיקצעו סעודתם ציחד צלח הסיצה כגון הולכי דרכים, ומקשי וכי אין זה קציעות ורנויהו עשרה שהיו הולכים וכו', וע"ז אר"כ צר"י כגון דאורי וכו', וכפרש"י דקצעי להם ונתחלה ונקום צדצור ועלה והזונה, אבל ישבו וואליהן צונקום אחד יחד אינה קציעות. וכל זה ציוניהם שהיה דרכם לקצוע סעודה בהסיצה, כמו שכחצו החוס' שם וז"ל יסיצה שלנו הוי קציעות לנו כהקצה דידהו, שהם היו רגילים כל אחד להקצ על ועתה ועל שלחנו, אבל עכשו כלנו אוכלים על שלחן אחד, וכשחנו אוכלים יחד היינו קציעותינו.

ובירושרמי גרסינן אהא ונתניתין, ריב"ל אומר צצצוע הצן היא ונתניתא הא צעה"צ צחוך ציתו לא, תני ר' חייא אפי' צעה"צ צחוך ציתו. ופי' ר' אליהו מפולדא צצצוע הצן, צצריח ויילה, אבל צצעה"צ שכל צני ציתו נגררים אחריו אין לריכים הסיצה שכולם קוונים עליו הרא"ש ז"ל. איצרא שכן הוא צרא"ש וז"ל יחד וצרך לכולן, ירושלמי ריב"ל אומר צצצועה כך היא ונתניתין, צאורחים הא צעה"צ צחוך ציתו לא, פי' דצעה"צ שכל צני ציתו נגררין עליו אין לריכין הסיצה, כי כולן קוונים עליו עכ"ל. וכחצ צועדני יו"ט ה"ג צצצועה כך היא, ונתניתין צאורחים וכן העתיקו תהר"י וצירושלמי דידן גריס צצצועה הכין היא ונתניתין הא צעה"צ. וצלי קפק שאילו הדברים האחרונים וסוצטים ול"ל צצצוע הצן היא ונתניתין הא צעה"צ וכו', כמו שהיא צאונת צירושלמי דידן. אונס עיקר פירושו של הרא"ש אינו מחוור, דאע"ו בהסיצה תליא ויילתא צקציעות תליא ויילתא, ואלוה תני ר' חייא אפי' צעה"צ צחוך ציתו, אם דרכו לקצוע עם צני ציתו ציסיצה למה לא יצרך לכולן. וראיתי צחוס' צרכות (ו"ג ע"א) ד"ה הוואיל, אהא דגרסינן החס שאלו את צן זונא ו"ו אורו צא להם יין צחוך הויוון כל או"א וצרך לעלוו ואחר הויוון אחד וצרך לכולם, אור להם הוואיל ואין צית הצליעה פנוי, וכחצו וז"ל וי"ו כשאומר קצרי וורי והם וניחין לאכול כדי לשנוע הצרכה ולעכות און שיהא פעורים וכן ונשוע צירושלמי גצי הך

צרייתא ה"ו צאורחין, אצל צע"ה פעור ופני טהכל פונים אלל
צעה"ז. תני ר' חייא אף צעה"ז צחוק ציתו. ואם כי נראה שג'
אחרת הו"ל ופירשו לענין אס כל אחד מצדק לעלמו, כלווד עכ"פ
מדצריהם עפ"י גירסתנו, דלאו אצא דהיו יוסצין קאי, אלל
אסיפא קאי צא להם יין צחוק העוזון וכו'. ופירושא דנחניתי
היא כמו שפירשתי עפ"י התוספתא. והנה אעפ"י שכבר זכרו לעלמס
כשהיו יוסצין וצרכים פעם אחרת כסיקצו אלל שאלד מצדק
לכולם, ועלה קאמר צא להם יין וכו', שאעפ"י שכבר זכרו כל
או"א צפני עלמו שינוי הווקוס גורס להם זרכה אחרת, וע"ז
קאמר ריב"ל דצעה"ז עלמו צחוק ציתו אינו לריק לחזור ולצדק,
ותני ר' חייא דאף צעה"ז לריק לחזור ולצדק. והנה עיקר פלוגתתן
צעה"ז אס צירק צחדר א' צציתו אס לריק לחזור ולצדק צווקוס
אחר שאוכל טס. ורמיה לזה הפ' דוייתי עלה הטס צירושלנוי ר'
יעקב זר אחא צטס שמואל, קידש צצית זה וכוונך לאכול צצית
אחר לריק לקדש, רז אחא ר' חנינא צטס ר' (יהושע) [הושעיא
כל"ל. עיי' צפסיקתא רבתי ר"צ ע"א וצו"ע טס אות ל"ג] וי סוכתו
עריצה עליו וקדש לילי יו"ט האחרון צחוק ציתו ועולה ואוכל
צחוק קוכתו, א"ר אצין ולל פליגי ויה דאמר ר' (יהושע) [הושעיא]
כסלל היה דדעתו לאכול צצית אחר, כלו' צטעה שקדש היה דעתו
לאכול צחוק קוכתו, ויה דאמר שמואל כשהיה דדעתו לאכול צצית
אחר, כלו' שכוונך ומה שהיה דדעתו ולכך לריק לחזור ולקדש,
אמר ר' ונחא אחיא דשמואל כר' חייא, כלו' דאמר אף צעה"ז
צחוק ציתו לריק לחזור ולצדק, ודר' (יהושע) [הושעיא] כריב"ל,
כלווד דצעה"ז צחוק ציתו א"ל לחזור ולצדק (וכ"ה צצלי פסקים
ק"א, דס"ל לשמואל אין קידוש אלל צווקוס סעודה אפי' וצוקוס
לצוקוס צחד ציתא), א"ר אחי זאלת אונרת שנחלקו צפירות, כלו' דלאו
דוקא בקדוש נחלקו אלל אפי' צירק על הפירות צחד ווקוס ורולס
לאכול צווקוס אחר (וזה הפירוש עולה יפה וכל הפירושים שנאמרו
צזה וגס ויה שכתצתי חני צו"ע טס צפסיקתא הוא צעל).

והנה עיקר יזה שאמרו לא יחבל עד שיסב, היינו שלל
יאכל דרך ארעי אלל שיקצע סעודתו. וצדקר הציצה גרסינן צצרכות
(ו"ו ע"ז), א"ל ריש גלותא לרז טטת אע"ג דרצנן קסיטי אסון
פרסאי צלרכי סעודה צקיאי וינייכו, צזון טסן שתי וטות גדול
ויקצ זראש (פרש"י וקצ חחלה על וטתו) וסני לו לנעלה הימנו

(ללד מראשותיו, רש"י), וזמון שהן שלש גדול וייקצ באולע, שני
לו לנעלה היומו, שלשי לו לנעלה היומו (ללד מרגלותיו. רש"י),
ח"ל וכי צעי אשתעווי צהדיה וחרין תרולו ויטיצ ונשתעי צהדיה,
ח"ל שאני פרסאי דנחוי ליה צמחוג וכו', אור רצ שסת חנא ונחיתא
ידענא, דחניא כילד קדר הסיצה צמון שהן שתי ונעות גדול
ויקצ צראש ושני לו לנעלה היומה, צמון שהן שלש ונעות שני
לו לנעלה היומו שלשי לו לנעלה היומו. ובעין זה הוא צחוספתא
דצרכות פ"ה, אלח דשס גריס צמון שהן שלש ונעות גדול וייקצ
צראש של אולעית וכו', ונקיים כך היו נקודרים והולכין, וי"ג
נקדין וכו', וכ"ה צירושלנוי תענית פ"ד.

ויראה טעפ"י זה הקדר שנינו בהגדה נעשה צר"א ור"י
וראצ"ע ור"ע ור"ע שהיו נקוצין צבני צרק, דנקיע להו כקדר
שהיו נקודרין ראצ"ע באולע ור"א ור"י לנעלה היומו ור"ע ור"ט
לנעלה היומו. ועפי"ז יש להכריע בצרייתא דרשצ"ג וכו' שהיו
נקוצין ציבכו שהצחתי לעיל, דל"ג ור' יהודה, דאי ג' ונעות הוו,
היה רשצ"ג באולע והיה ל"ל נעשה צר' יהודה ורשצ"ג ור' יוסי,
אי ננוי דעיקר נוסחא הכי הוה, וצא חזיה נעתיק שלא הצין הענין
ואקדוניה לרשצ"ג.

ויראה טצדורס של האמוראים כבר התחיל זה הונחה
להצעל ולא נהגו לאכול בהסיצה על הנעלה חלח יחידי גדולי
העם, וע"כ פירשו הונחה שהסיצה היא ונלה וניחדת ללילי פסק,
וקצעה האמוראים ללחית ידי חוצה. וגרסינן צירושלנוי דע"פ ר'
קיוון צסס ריב"ל אותו כזית שאדם יולח צו צפסק לריך לאכלו
ויקצ, ר' יוסי צעא קווי ר' קיוון אפי' עצד לפני רבו, אפי' אשה
לפני צעלה, ח"ל צריצי ע"כ שונעת, כלו' שהקשה עליו שהרי עצד
ואשה נחויצין ג"כ צאכילת ונלה, וכי חניס יולחים צלח הסיצה,
ומעולם לא היה מונחה העצדים ואשה צפני צעלה להקצ. וצצצ
כבר נעשה להם הונחה להלכה, וגרסינן שם, איתמור ונלה לריך
הכזה, ונרור אין לריך הסיצה, יין איתמור ונשויה דר"כ לריך הסיצה
ואיתמור ונשויה דר"כ אין לריך הסיצה, ולא פליגי הא צתרתו כפי
קנאי, הא צתרתו כפי צתרא, אמרי לה להאי גיסקא ואמרי לה
להאי גיסקא וכו', השתא דאיתמור הכי ואיתמור הכי, אידי ואידי צעי
הסיצה. וצעי טס תלויד אלל רבו ונאי, ופטיע לה דאמור חציי

כי הויכן צי מור זגינן אזירכי דהדדי, כי אחינן לצי רצ יוקף אור
לן לא לריכתו מורח רצך כמורח שמים.

ונשארה הקיזה זו קצועה לדורות עד שתקוה צשאלות
מה נסתנה וכו' שצבל הלילות אנו אוכלין צין יושצין וצין וקוצין
והלילה הזה כולנו וקוצין. וכבר העיר הגר"א שצושנה לא הזכרה
שאלה זו, שכך היה דרכם תמיד. וצקדר ר' עמרם הנוקחא אנו
אוכלין ושותין וכו'. והוא עפ"י וקקנת הצצלי דאף יין לריך הקיזה.
ועכ"פ היה המנהג עדיין ושתרצצ והולך צסעודה גדולים ושמים
כלשון הר"מ צפי' המנהג וחייצנו לאכול צהקיזה כדי שיאכל
כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים עד שיהיה דרך חירות.

אמנם כבר נשקע זה המנהג ואצד, ומתוך כך קמו גדולי
הרצנים ושדי ציה נרגא. הרצצ"ן צקפרו אצן העזר (דף ע"ה ע"צ)
כתצ, והם היו נוהגין לישצ על המעות ולהקצ צמקיזה שואל,
אצל אנו שאין אנו רגילין צכך יולאין אנו כדרך הקצתינו ואין לנעות
יעין ושואל. והגה"מ פ"צ כתצ, רצינו אצי"ה כתצ שאין אנו לריכין
הקיזה צמון הזה שהרי צני חרי אינן וקוצין, ואדרבה ישיצה
כדרכן הוא דרך חירות, אונס יחידאס הוא ע"כ. והאצודרהס
העתיקו וכתצ, וכתצ אצי העזרי צזה"ז שאין רגילות צאגלנו להקצ
ישצ כדרכו ואינו לריך להקצ. וצוהרי"ל כתצ, אור ווהר"ש שואל
כתוצ צגליון האלפסי שהכיה לו אציו מו"ה זעקיל ז"ל ששוע עפי
רצו הר"ר יודא ז"ל דדוקא ציעיהס שהיו רגילין צהקיזה צשאר
יעות השנה אז וחוויצין צה צפקה אצל לדידן שצשאר יעות
השנה לא נהגינן צהקיזה אין לנו לעשותה צלילי פקה דוה חירות
שייך צזה, אדרבה דוה לחולה, וכן כתצ אצי העזרי. אונס צעלי
הס"ע ווגיניהס צאו"ח סי' תע"צ קצעו ההקיזה אף ציעינו לחוזה
והעני יקצ על הספקל או על ירך חצירו, אך לא על ירך עלמו
דעיהזי כדואג, ואס אכל וולה ושתה ד' כוקות צלא הקיזה לריך
לחזור ולאכול ולשתות צהקיזה. וזה הרצצ"ה שיס אווריס שכדאי
הוא לקמוך עליו צדיעצד. והכל חייצין צהקיזה חוץ ונחלמיד לפני
רצו, ויש שפערו את האצל צתוך י"צ חודש ווהקיזה, וכל הנשים
חשוצוה ולריכות הקיזה, אצל כיון שכבר לא נהגו הנשים צהקיזה
למד הרע"א זכות עליהן כי הן קוונות על הרצצ"ה סצזה"ז
אין להקצ. ונשנה לא זזה ווקיונה והצן שואל שצבל הלילות
וכו' והלילה הזה כולנו וקוצין.

ולא יפחתו רו מארבעה כוסות של יין ואפי' מן התמחוי.

ולא יפחתו, פי' הנופורטים דאגזאי לדקה קאמר, דנושמוע
להו דעל עני סבישראל הנוקבל לדקה קאמר, וכבר פירשנו דעני
סבישראל אינו נוקבל לדקה אלא שאינו איש נכוד, ופירוש ולא
יפחתו לו הוא, בני ביתו הנושרתים אותו בהקצתו, וכדקתני לקונן
ונוגו לו וכו' הציאו לפניו וכו', ואמר ולא יפחתו, שאם רולה לשתות
יותר הוא שיהיה כדלקונן.

מארבעה כוסות, גרסינן בירושלמי וניין לד' כוסות,
ר' יוחנן צקס ר' זכייא כנגד ארבע גאולות, לכן אמר לצכ"י אני
ה' והולאתי וגו', והולאתי והללתי וגאלתי ולקחתי (*). ריב"ל
כנגד ד' כוסות של פרעה, וכוס פרעה צדי, ואשחט אותם אל
כוס פרעה, ואחן את הכוס על כף פרעה, ונתת כוס פרעה. ר'
לוי כנגד ד' נלכיות. ורצנן אמרו כנגד ד' כוסות של פורענות
שהקצ"ה עתיד להסקות את אר"ה, כי כה אמר ה' אלהי ישראל
אלי קח את כוס היין החמה וגו' (ירמיה כ"ה), כוס זהו צבל
ציד ה' ושכרת כל הארץ (שם כ"ה), כי כוס ציד ה' ויין חמר ואלא
נוסף וגו' (תהלים ע"ה), ינוטר על רשעים וגו' ורוח זלעפות ונת
כוס (שם י"ה), וכנגדן עתיד הקצ"ה להסקות את ישראל ד'
כוסות של נחמות ה' ונתת חלקי וכסי (שם ע"ז), דשנת צמון
ראשי כוסי רוייה (שם כ"ג), והדין כוס ישועות אשא (שם קט"ז)
חריין. והוא ג"כ צ"ר סוף וישב, ושם הגי' צצבוס ר' הונא צסס
ר' זכייא, דהא ר' זכייא רצו של ר' יוחנן הים, וגריס הא דריב"ל
צסס ר' שמואל בר נחמן, והא דרצנן אמרי צסס ריב"ל (כי כוס
ציד ה' חקר שם), ונוקיים וכנגדן הקצ"ה נשקה את ישראל ד'
כוסות של ישועה וכו' כוס ישועה אין כתיב כאן אלא כוס ישועות,
חדא ליונות הנושית ואחת ליונות גוג. ושינוי צמנות הדורשים הוא
שלא הועתק זה וזה, ואית דאמרי הכי ואית דאמרי הכי, ונלינו
כיולא בזה בתלמוד, איתנוא, איבא דאמרי, ואפי' בצעל ונאמר אחד
נלינו זונין אמר לה צסס פלוני וזונין אמר לה וכו'. ורוב צעלי
ההלכות ונופרטי הנושנה תפסו בהא דד' לכוות של גאולה.

(*) וכתב הוהנ"ג, והצאתי אינו יין הננין שאינו יין הגאולות אלא
צמורת הארץ היא.

האומנם שאין אלו הדרכות ונכונות אלא שכבר היה
הדבר נהג וזה בישראל והענין את המנהג צטעמי לרשות,
ומעולם אין הדבר קנה אל המנהג, אלא המנהג הוא קנה אל
הדבר, ומעשה עלינו לחקור איך נתקנו ד' בוקות. ואומר שנינו
במס' זבחים (ו"ז ע"א) צדק על היין שלפני המזון פטר את היין
שלפני המזון צדק על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת
שלפני המזון, וכחצ רש"י נוהגין היו להציא קודם אכילה כוס
יין לשמות כדחניא לקונן כילד קדר הקנה וכו', ומציאין לפניהם
פרפרות להוסיף אכילה כגון פרגיות ודגים, ואח"כ מציאין השלחן,
ולאחר גמר קעודה יושבים ושותים ואוכלים, ומה הן אוכלים
פרפרות כגון כיסוי דוועלי ללחם ולחמניות, והוא יין ופרפרת
שלפני המזון ושניהם קודם זמנת המזון. עוד שנינו שם, זה להם יין
צחוק המזון כל אחד ואחד וצדק לעלמו, אחר המזון אחד וצדק
לכולם. וברקיען עלה בגורא, אחר רבה בר רב הנה א"ר יוחנן לא
שבו (דיין שלפני המזון פטר וכו'. רש"י) אלא בשמות וימים
עושים הואיל ואדם קוצע קעודתו על היין וכו', וצ"ל הוסיפו
צטעה שאדם יולא נוצית המרחץ וצטעה הקזת הדם הואיל ואדם
קוצע קעודתו על היין, אבל צטער ימות השנה וצדק על כל כוס
וכוס. וברקיען חו, איצעי לקו זה להם יין צחוק המזון והו סיפטור
את היין שלפני המזון, אם תוולי לוור צדק על היין שלפני המזון
וכו', ונשום דזה לשמות וזה לשמות, אבל הכא דזה לשמות וזה
לשמות לא (רש"י, ולא היו רגילין לשמות צחוק הקעודה אלא וצע
לשמות), ואיפלגי זה אמוראי, ולב נחמן אחר פוטר, ואיתביה רבה
לר"כ ומתניתין זה להם יין וכו' לאחר המזון אחד וצדק לכולם,
א"ל הכי קאמר אם לא זה להם יין צחוק המזון אלא לאחר המזון
אחד וצדק לכולם. וכד דייקין בלשון המשנה דלא חני הציאו להם
יין, או וזגו להם יין, ונשום שזה להם שלם היה להם וקודם. הן
אזנת דצרייתא דקדר הקנה בצלי הגי' כתיב זה להם יין, אולם
זהו ושיבוש המעתיקים שכתבו כך צאשגירת לשון המשנה, שצחוקפת'
הגי' וזגו להם, וצירושלמי הגי' הציאו להם, וצאזנת צכ"י דקדוקי
קופרים הגי' אף בצלי הציאו להם. וצפסיס (ק"ג ע"א) נחלקו
אמוראי, כוס של צה"ז אי צעי זרבה או לא, וברקיען שם ר' יעקב
בר אבא איקלע לבי רבא חזיה דצריך צפס"ג אבסא קנא והדר
צריך אבסא דצרכתא וכו', וכחצו התוס' והא דתקן צריך על היין

שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון, היינו לאחר הסעודה וקודם צה"ז. שהיו רגילין לשתות יין אחר הסעודה קודם צה"ז. אונס אחר העיון נראה דצאנת לפי הנושנה כוס של צה"ז אין טעון צרכה לפניו, ועל היין שלאחר המזון צרכו צה"ז, אלא דרב וחלמידי הנהיגו דצה"ז הוה הקח הדעת וע"כ טעון צרכה (וע"ע בסקוף צהערה).

נמצינו לעידין שקודם סעודה היו שותין יין ואוכלים פרפראות לעורר תאות האכילה, וכדאמרינן בפסקים (ק"ד ע"ג) דאמרא ונגרר גריה, וזהו יין שלפני המזון, וצתוך הסעודה היו שותין מעט כדי לשרות, והוא יין שצתוך המזון, ועיקר שתייתם היתה לאחר הסעודה, וכדאמרינן בחולין (ד' ע"ג) לאו אורחא דנולכא נשתיא בלא וניכלא, וזהו יין שלאחר המזון. ולפ"ז הולכנו בכל סעודה שקובעין על היין כגון צצצות וצ"ע לכל הפחות ג' כוסות, אולם צלילי פסח הוסיפו כוס אחד נוסף הלל. שהרי הוא אומר כוס ישועות אשא וגו', והוה להו ד' כוסות, ועיקר כוס של פסח הוא כוס הרביעי. ומונהג אלו הג' כוסות נהווה לקדש על כוס הראשון, וכן צעודת אירוסין ונשואין וצצוע הצן לצרך הצרכות על אותו כוס, ומה הונהג צידנו לצרכס על הכוס וכן לצרך צה"ז על הכוס השלישי ולכך שנינו וזגו לו כוס שלישי וצרך על מזונו, רביעי גומר עליו את ההלל וכו' צין הכוסות הללו הם לשתות שותה, צין שלישי לרביעי לא ישתה, כדי לעשות הכירא שהוא כוס של פסח.

ואפי' מן התמחוי, כלו' אפי' עני צצענייס שאין לו מזון צ' קעודות ונחפרכס מן התמחוי נותנין לו ד' כוסות, אי כניי שיס לו צ' קעודות אלא שאין לו יין נותנין לו מן התמחוי, וגרסינן עלה צירושלמי א"ר חיה בר אבא לפי שאין ערב לאדם לוכל מן הקופה וכאן אפי' מן התמחוי, ונשנע דביס לו לאכול אלא שאין לו יין דנחויי צ לקבל. וצצלי (קי"ג) גרסינן פשיעא, לא כלרכא אלא אפי' לר"ע דאמר עשה שצתך חול ואל הלערך לצריות וכו'. ש"ו דצנושנה לאו נגצאי לדקס איירי, אלא דאיסו נחויי צ לקבל. ושצ ראיתי צתוספות אל הנרדכי שהציאו צסס ר' יחיאל שכתב נחי קנול"ן פשיעא כיון דנחויי צ ד' כוסות וכו' לכן נראה דנחויי שיס לו מזון צ' קעודות וכו' ואם לא צצציל הד' כוסות לא היה נזקק ליטול מן התמחוי וצצציל ד' כוסות קאמר שיחנו לו גצאי לדקס אפי' מן התמחוי וכן נשנע צירושלמי ר' חייא בר יודן

לפי שאין ערצ לו לאדם ליקח וון ה כ י פ ה , של כאן אפי' וון התנוחי, ויותר נראה כמו שכתבתי דנחוייז לקבל.

משנה ב'

מזגו לו כוס ראשון, בש"א מברך על היום ואח"כ מברך על היין, ובה"א מברך על היין ואח"כ מברך על היום.

פרוגתא זו שנה כזר אותה צרכות צפ' ואלו דברים, ומפורשת בתוספתא סס והכא, והוצאה בצבלי וצירושלנוי סס והכא, דענוא ד"ט שקדושת היום גרומת לין שיצא, וכזר נתחייז בקדושת היום עד שלא צא היין, וטעמוא ד"ט שהיין גורם לקדושת היום שתאמר, שאם אין לו על וזה לקדש לא יקדש, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. ואיכפל וקדר הושתה לטותם כאן דהו"א דליני פקח שאני, שאין לך לוור שאם אין לו יין לא יקדש שעל כרחו יש לו יין ואפי' וון התנוחי והו"א דוודי צ"ה לצ"ט, ח"כ איפכא שאין הקידוש גורם לין שהרי תקנו ד' כוקות ווודי צ"ט לצ"ה קמל"ן.

משנה ג'

הביאו לפניו מטבר בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת.

במשנה שצירושלנוי הגי' הביאו לפניו ירקות וחזרת וטבל וכו', ובכת"י צעל דקדוקי סופרים הגי' הביאו לפניו ירקות וטבל וכו'. ופי' רש"י ורשב"ם הביאו לפניו ירקות, וטבל בחזרת, כלו' אם אין סס ירק אחר וטבל החזרת בחרוקת ואיכל. ורבינו חננאל פי' הביאו לפניו סולסן, שהרי אין וציאין הסולסן עד אחר קידוש, וטבל החזרת בחרוקת ווצרך צפה"א, ונפסיק עד שנגיע לפרפרת הפת והיא עת אכילת וולה. והביאוהו בתוספות וחפסו צפירוש ודלא קתני בהדיא הביאו לפניו חזרת כדקתני צקוון הביאו לפניו וולה וחזרת. והנה חרוקת לא החזרה צושטה. גם וזה שפי' ונפסיק עד שנגיע וכו', אינו צושועות לשון הושטה. אונס צציקרו של